

СВЕРДЛОВИННИЙ ТИП ПІДЗЕМНИХ ПРОМИСЛОВИХ ЛАНДШАФТІВ

Козинська І.П., кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Мігалецька Л.М., вчитель географії Уманського професійного аграрного ліцею № 36

E-mail : kambanka@ukr.net

Уранові руди в Україні видобувають переважно підземним способом. Це призводить до формування складної системи підземних виробок, що в сукупності призводить до утворення своєрідного, часто оригінального, ландшафту. Підземний варіант промислових ландшафтів урановидобувного регіону України займає менші площі, його структура в порівнянні з наземним не така складна, але своєрідна й важкодоступна для вивчення.

Нешахтний тип підземних промислових ландшафтів формується лише на родовищах, де можливий видобуток урану найбільш прогресивним способом – способом підземного вилуговування. У зв'язку з тим, що це новий спосіб, нешахтний тип підземних промислових ландшафтів не отримав широкого розповсюдження. Поки що способом підземного вилуговування відпрацьовано лише два родовища уранових руд – Девладівське й Братське у Дніпропетровській та Миколаївській областях відповідно [2]. Однак перспективи значні. У межах правобережної частини Дніпровського буровугільного басейну відкрито, розвідано й попередньо оцінено більше десяти родовищ та окремих покладів урану, придатних для підземного вилуговування. З них п'ять – Садове, Сафонівське, Новогурівське, Сурське та Червоноярське уже підготовлені для розробки [1].

Усі родовища, придатні для видобутку урану способом підземного вилуговування, відносяться до типу гідрогенних. Вони локалізовані у водопроникних сипких осадових відкладах палеогену, що заповнюють ерозійно-тектонічні депресії у докембрійському кристалічному фундаменті (рис. 1).

Ці свердловини рядами покривають родовище. В одні ряди свердловин

закачують слабкий розчин сірчаної кислоти, яка з сипких порід вибирає уран, а з інших, через певний проміжок часу, – викачують насичений ураном розчин на поверхню і по трубах збирають його у закритих басейнах. Після «мокрої» виробки родовища під землею залишається система радіоактивних свердловин і порожнин, що утворилися в результаті просідання та ущільнення рихлих порід за час вилуговування урану. На поверхні виникає мережа радіоактивних смуг (до 20-50 мкР/год), шириною 0,5-1,0 м, що залишилися від труб, якими транспортували сірчаноокислий розчин урану, і промислові споруди, де його збирали для подальшої переробки, а також під'їзні дороги [3,4].

Наявність урану у водопроникних сипких осадових відкладах дозволило застосувати оригінальний спосіб підземного видобутку, сутність якого полягає в тому, що через кожні 20-25 м бурять свердловини, глибина яких залежить від глибини залягання урану.

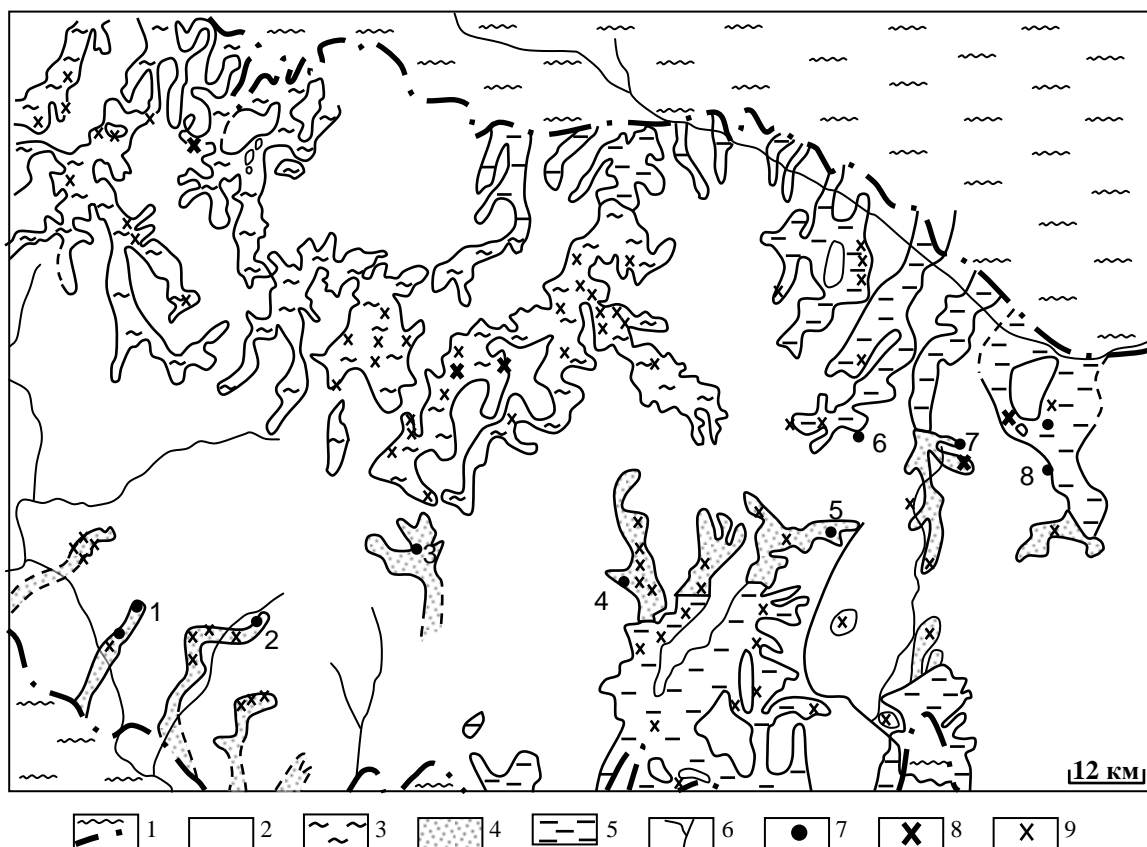

Рис. 1. Розташування гідрогенних родовищ урану в західній частині Дніпровського басейну, середній еоцен [1]

1 – морські відклади; 2 – вододільні елювіально-делювіальні відклади; 3 – вододільні озерно-болотяні відклади; 4 – річкові відклади палеодолин; 5 –

прибережно-річкові відклади нижньої течії палеодолин зі значною вугленосністю; 6 – водотоки; 7 – родовища урану; 8 – рудопрояви; 9 – точки мінералізації. Родовища та рудопрояви: 1 – Садове, 2 – Братське, 3 – Сафонівське, 4 – Христофорівське, 5 – Девладівське, 6 – Новогурівське, 7 – Хутірське, 8. Сурське.

Крім екзогенно-епігенетичних родовищ урану, підземним способом вилуговування можна розробляти й родовища пісковикового типу, хоча за розмірами вони й відносяться до малих і середніх із запасами урану 1-3 тис. тонн. Зараз у центральній і східній частинах Дніпровського буровугільного басейну визначено 12 площ, перспективних на родовища й поклади урану. На кожній з цих площ може бути відкрито 1-3 родовища урану. Крім цього, у північно-західній частинах Дніпровського буровугільного басейну також можливе відкриття 5-7 нових родовищ урану [1].

Список використаних джерел

1. Гурський Д. Про економічну доцільність залучення інвестицій в розвідку та освоєння уранових родовищ України [Електронний ресурс] / Гурський Д., Металіди В., Чернокур І. – Режим доступу : <http://www.geoproject.com.ua/en/publ010.html>
2. Подземное захоронение остаточных растворов на Девладовском месторождении урановых руд [Електронний ресурс] / Общественное движение «За права граждан на экологическую безопасность». – 17 січня 2011 р. – Режим доступу : <http://ecopravo.org.ua/2011/01/17/devladovskoe-field-of-uranium-ore/>
3. Результаты радиационного обстеження уранового родовища «Девладове» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zhvucu.dp.ua/-2010/12/rezultati-radiaciynogo-obstezhennya-uranovogo-rodovisha-devladove/>
4. Село Долговка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecopravo.org.ua/2011/02/01/dolgovka-tsn/> – 01. 02. 2011 р.